

O război personală

Foarte aproape de schimbarea anului, am nimerit la unul dintre teatrele – suficient de multe și de variate – din Varșovia. În aceeași clădire, oarecum anostă ca arhitectură și inofensiv atinsă de kitsch (pe dinafară o împodobesc niște lămpi imense în formă de lumânări), se află două Naționale: Teatr Narodowy și Opera Narodowa, înființate în secolul 18. Întâmplarea face ca, spectator fiind în ambele locuri, să văd două fețe diferite ale aceleiași realități teatrale.

La *Rigoletto*, sala (formată din parter și trei balcoane) era nouăzeci la sută plină de spectatori neașteptat (pentru

mine) de tineri, cu o medie a vârstei de aproximativ 30–35 de ani. Ce privea acest public? O montare clasică, mai bine zis, clasicizantă, o premieră din 1997, dar care părea veche de zeci de ani și, dacă regia de operă rămâne în același stadiu, valabilă încă alte zeci de ani. Aplauzele veneau neîntârziat, însă cam plictisite, la finalul fiecărui act sau al fiecărei arii. La fel, atenția spectatorilor mi s-a părut destul de educată. A fost imposibil să nu mă întreb ce anume, în afară de muzica lui Verdi, îi ține pe acești oameni aici, pe 29 decembrie. Cum de suportă vreme de trei ore costumele de epocă, decorul

exagerat de masiv, reprezentând o sală de palat, cântăreții care “monologhează” către sală în afara oricărei relații unii cu alții, mâna plasată duios deasupra inimii în scenele romantice, poza de grup etc. Recunosc, nu am stat până la final pentru ca, la garderobă, să caut în ochii lor răspunsul.

A doua zi, am găsit reversul la Naționalul teatral. Spectacolul *Halka Spinoza* se anunța, mai ales pentru un necunoscător al limbii, destul de dificil: Stanislaw Ignacy Witkiewicz, împreună cu alți doi scriitori, a parodiat celebra (pentru polonezi) operă lirică a lui Stanislaw Moniuszko, *Halka*.

Publicul era din categoria “serioasă”, exact aceea pe care m-aș fi așteptat să o găsească la Operă: în timp ce primele două rânduri de scaune erau ocupate de tineri, cupluri dichisite în jur de 50 de ani umpleau restul sălii. Ca și în seara precedentă, reacțiile spectatorilor maturi (mai exact, lipsa reacțiilor) m-au făcut să mă întreb ce căutau ei la un spectacol de asemenea natură. Regizorul Jerzy Grzegorzewski făcuse un soi de anti-montare de operă, ironizând lipsa de imaginație, emfaza, stilul excesiv de sobru, adesea pudibond. Astfel că, în replică la obiectul parodiei, decorul adunase influențe constructiviste (schele stilizate și tot felul de mașinării, care de care mai trăsnete) și futuriste (șezlonguri și alte obiecte lipite de niște panouri). Actorii se cățarau, în ținută de seară, pe arlecini, iar costumele elegante alterna cu cel de stradă și cu lipsa oricărui veșmânt (din când în când, apărea un personaj feminin complet dezbrăcat, înrândind spectacolul cu picturile cu nuduri ale lui Magritte). Personajele nu se îngrămădeau în prim-plan, ci ocupau întreaga scenă, ba chiar, uneori, acțiunea se prelungea în planurile doi și trei. Variată era atât iluminarea, cât și combinarea imaginilor picturale cu cele “țipătoare”.

Neînțelegerea limbii m-a făcut să nu am acces la text, la intonația ori la dicțiunea actorilor. Pe de altă parte, nu știu dacă spectacolul ar fi fost, pentru mine, la fel de agreabil în cazul când aș fi știut limba poloneză. De fapt, *Halka Spinoza*, cu un aspect de mozaic pe alocuri cam *crazy*, a fost un fel de război personală pentru plictiseala nesfârșită de la spectacolul de operă. Am văzut cu ochii mei ce înțelegea Brook prin teatrul mortal și teatrul viu și mi-am dat seama că, așa cum funcționa naștea organului, publicul întâi omoară teatrul și apoi este “omorât”, la rândul-i, de el.

foto: Edmund Strazynski

Witkiewicz

Mirona Hărăbor